

ZITT.

I. N. D. N. J. C.

Almae Marchiarum Universitatis

Magnificum Rectorem,

Excellentissimos Proceres,

Nobilissimos & Clarissimos Cives,

comparere officiosè rogat

AD

ORATIONEM

INAUGURALEM,

Lectiõibus publicis proximo Die Sabba-

thi præmittendam,

DEI T. O. T. M. Auspicio,

Serenissimi atque Potentissimi Electoris

Brandenburgici Decreto,

Inclyti totius Senatus Universitatis Receptione,

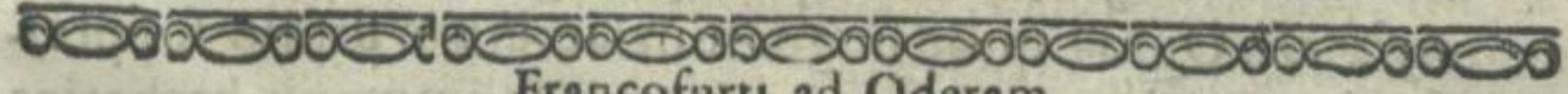
Constitutus

S. Linguae Professor Publicus Extraor-

dinarius

M. JOHANNES RISSELMANNUS

Bremâ-Saxo.

Francofurti ad Oderam,

Excudebat SALOMON EICHORN.

ANNO M DC LX.

90.

Rchitecto domum exstructuro curæ cordi-
 que est, fundamentum firmum atque soli-
 dum jacere, quo totum ædificium sit ruinae
 tutum. Idem omnibus disciplinam excul-
 turis incumbit. Fundamento neglecto,
 admodum sterilis in disciplinis datur
 progressus; aut, si tamen aliqua illarum acquiratur
 scientia, tanquam arenoso innixa solo, facile collabascit.
 Ut reliquas omnes in præsentiarum sicco pede transiliam,
 quantum in Theologia proficiet, qui Logica & Metaphy-
 fica, Linguarum insuper Originalium postposuerit stu-
 dium? Tantillum certè. De Logica & Metaphysica jam nõ
 dicam, cum earum necessitatem ob disputandi artem &
 terminorum rerumq; Philosophicarum, quibus Theolo-
 gia involuta ac immerisa, frequentiam nemo non videat.
 Linguarum Originalium necessitas, cum latis jam versio-
 nibus & commentariis innumeris, à multis vocatur in du-
 bium. Sed malè: Licet enim versiones & commentarii,
 Magnorum Virorum lucubrationes, minimè despiciendæ,
 maximi æstimandæ; certum tamen est, illos, quos his lin-
 guarum incitiam contentos esse jubet, aliorum oculis vide-
 re, aliorum manibus credula simplicitate mentis suæ gu-
 bernaculum committere, nec cum Deo loqui nisi per in-
 terpretem. *Tales, celeberrimus inquit Valaus, cum plebe in
 atriiis stantes è longinquo sacra contuentur. Qui verò scriptu-
 ram originalem legit & intelligit, cum sacerdotibus in ipsa pe-
 netrاليا admissus, omnium, quæ intus aguntur, ipse arbiter &
 testis est.* Quid? quod linguarum sacrarum studio suppres-
 so, horrendæ tenebræ oboriantur & immanis barbaries
 introducatur: eodem autem vigente, tenebræ obortæ di-
 scutiantur, & barbaries introducta in exilium mittatur.

Annis

Annis à Nato Christo quadringentis usque tempora *Hieronymi Stridonensis* Biblia Hebræa in Linguam Latinam transferentis, & in Occidentales Ecclesias verbum Dei propagantis, doctrina Evangelica aliquantò remansit purior, eò quòd plurimi subinde erant, qui fontes ipsos potiùs quàm rivulos adirent. Eadem verò non longè pòst, linguarum sacrarum studio cessante, errorum tenebris paulatim circumfusa & barbariei immerisa fuit. Iplis etiam Patribus & Scholasticis, quorum multi cœtera fuere ingenio atque doctrinâ excellentissimi, Linguarum Originalium ignorantia tantas attulit frustrationes, ut plurimis in locis cœcutierint. De illis ita *Melantbon*: *Aperuerunt illi seras securibus, & ligna clavo fiderunt.* Item *D. Lutherus*: *Nunquid hoc te movet, quòd sanctissimi Patres in explicandis scripturis adeò frequenter impegerunt? Et licèt subinde rectè aliquid dixerint, incerti tamen fuerunt, an videlicet in Originali ita esset ut illi interpretabantur.* Ut proinde verè dixerint *Viri magni Mercerus & Paræus, Ebraïsmorum ignorantiam horrendos errores in ecclesiam invexisse.*

Errorum hæ tenebræ ad mille ferè annos cùm edurâssent, Deus ecclesiæ suæ clara Evangelii luce denuò affulsurus, excitavit linguarum studiosissimos & peritissimos viros, qui turbatorum lacuum pertæsi ex purissimis hauserint fontibus, & Theologiam nitore suo restituerent. Inter hos clarissima illa exorta lumina, *Johannes Caprion Pfortzensis*, vulgò *Reuchlinus* dictus, *U. J. D. Santes Pagninus Lucensis*, *Sebastianus Munsterus*, *Sebastianus Castalio*, aliique, quorum laboribus lux verbi Divini rursus cœpit invalescere, hæreses & errores detegi veritasque reviviscere. Sic aditus apertus ad limpidissimos Israelis fontes, quos Romanorum Pastorum invidia tot sæculis obturârat. Verum

rùm infensissimus humani generis hostis illico subolens, conamina illa regno suo minari ruinam, ei que tantum esse illatura damnum, quantum ex linguarum sacrarum contemptu cepisset incrementum, illa magno cum furore per Colonenses, Lavonienses & Sorbonicos Theologos, atque adeò universam Monachorum conflugem irrita facere attentavit. Sed Benignissimum Numen, hostium consiliis elusis, viros istos confirmavit, ut varia scripta Hebraica in lucem protulerint, quæ posteris ad studium hoc magis magisque excolendum calcar adderent. Stratâ ita Reformationis viâ, excitavit Deus *Zwinglium, Lutherum, Calvinum*, alios, qui beneficio & ope linguarum ipsum Reformationis opus aggressi idem felissimo successu sunt persequuti. Ita patet, studio Orientalium Linguarum fervente, verbum Dei clarissima luce refulgere, illo verò frigente, crassis tenebris obscurari: ut vera ac solida verbi divini cognitio in vera linguarum, quibus descriptum est, cognitione fundamentum positum habeat. Sicut autem Linguarum Originalium beneficio lux verbi divini è tenebris producit, ita producta earum beneficio propagatur atque conservatur: nec verò alia ad lucem illam coelestem extinguendam & ad veterem barbariem reducendam magis compendiaria est via, quàm si linguarum studia intereant. Quanto igitur ardore ipsa lux Evangelii amplectenda, tanto quoque fervore sacrarum linguarum alendum est studium. Nec solùm alendum, ut versiones subinde ad fontes revocentur, earumque puritas conservetur; sed etiam porrò excitandum, ut nodi adhuc residuis solutis, certisq; loquendi proprietatibus, quæ sæpè magnarum controversiarum momenta dextrè divellunt, erutis, hæreticorum strophis obviam iri possit. Quod cò diligentius præstandum,

dum,

dum, quò ardentius Adversarii linguarum studio in-
 cumbunt. A principio quidē Reformationis in Eccle-
 siis nostris linguarum & Sacrae Scripturae studia flore-
 runt, eis inter Pontificios alto sepultis sopore. Experti
 verò Pontificii, ad Ecclesias Evangelicorum ex cogni-
 tione s. linguarum magnum redundare emolumen-
 tum, quaestiones grammaticales cum haereticis ab-
 rumpendas, eosque à studiis istis arcendos & abducen-
 dos suaserunt. Sed ne sic quidem voti compotes facti,
 aliam ingressi sunt viam, feliciori quoque progressu
 Evangelicorum arma arripuerunt, ut eos proprio ju-
 gularent gladio. Cùm antea Evangelici in Pontificiis
 linguarum s. contemptum risissent, hi, ut notam istam
 eluerent, & propositum obtinerent, indefesso labore
 Linguarum Originalium studiis litarunt. Celebris ille
Dominicanus Bannes testatur, se in extrema senectute
 Ebraeam linguam didicisse, ne amplius ab haereticis ri-
 deretur. Quod Hebraicum studium postmodum à Pon-
 tificiis tam necessarium tantòque in pretio habitum,
 ut *Alphonsus Mendoza Hispanus* dixerit, non posse dici
 Theologum, qui in Hebraicis literis non mediocriter
 fuerit institutus. Cui elogio multi alii suum quoque
 calculum adjecerunt.

Nec Pontificii solùm, sed etiam *Arriani & Soci-
 niani*, imò, quod majus est, ipsi Anabaptistæ, omnis o-
 lim eruditionis ofores acerrimi, studio s. linguarum
 sese consecrant. Pontificii vigilant tandem, vigilant
 Photiniani, inquit *Tarnovius*, dum omnes Biblia sacra
 in fontibus perlustrant. Quid hîc nobis agendum?
 An in utramque aurem securi dormiemus? Minimè
 verò. Vigilandum & fortiter resistendum. Nonne mi-
 liti

liti alioquin victorioso indelebilis ignominia nota inuretur, si hostem talibus armis instructum videns, quilibet ipse prospero successu usus, abjectis armis, fugam sibi consuluerit? Evangelici tempore Reformationis armis sacrarum linguarum induti Pontificios illis destitutos ex voto debellarunt; jam cum hostes iisdem armis muniti, suis depositis, palmam deferrent? Quia potius retinuerint, ea que magis magisque acuta & polita in hostes vibrare strenue perrexerint. Dum hodie Pontificiorum doctissimi, vulgari isto principio rejecto, Hebraeum textum a Judaeis corruptum esse, a vulgata ad ipsos fontes provocent, indeque sua dogmata adstruere conentur, nonne causa quamvis bona sumus casuri, nisi linguarum beneficio eam obtinuerimus? In Pontificiis haecenus damnavimus, si quando illi ex vulgata Latina versione iverunt sua probatum. Ne igitur in idem incurramus vitium, quod in illis reprehendimus, scriptura non per solam variae interpretationis transennam eminus a nobis aspicienda, sed penitus sanctarum linguarum subsidio intuenda ac scrutanda, ut versionibus in dubium vocatis, adversariis ex fontibus ipsis satisfacere queamus. Neque dubium est, quin magno adhuc intervallo a perfectione sua absit sacra Philologia: variae loquendi rationes in ea restant enodandae. Tantum igitur abest, ut studio Philologico nuncium remittamus, ut potius ad eius perfectionem summis viribus aspiremus. Crescet sic indies, & inventuris inventa non obstabunt. Qui praecesserunt, non praeripuisse nobis videntur, quae hodie dici docerive in hoc genere possunt; sed aperuisse, Vero congruit, Deum in futura & dubio procul

107
cul jamjam imminente Judæorum ad Christianismum
conversione non alio medio quã authentico V. T. tex-
tu maximè esse usurum : ex hoc Judæi convincendi :
ex hoc argumenta Mesiam in carnem jam venisse pro-
bantia sunt petenda.

Ex quibus omnibus liquidò constat, quàm ne-
cessarium Theologis Hebrææ linguæ sit studium. Ne-
cessitatem hanc probè secum reputantes Doctores
Belgici, annos triginta & amplius in synodis Provin-
cialibus unanimiter decreverunt, ut Theologiæ Can-
didati, quotquot ad examen Ministerii Ecclesiastici
admitti desiderarent, præter testimonia Senatus Aca-
demici & Theologiæ Professorum, muniti quoque es-
sent testimoniis Professorum Hebrææ & Græcæ lin-
guæ, quibus docerent, se in prædictis linguis eos sal-
tem progressus fecisse, ut originalem Veteris Novique
Testamenti textum mediocriter possent intelligere;
utque in classe ista, ejus examini se offerrent, ejus
quoque rei specimen edere tenerentur. Adeò necessa-
riam Theologiæ Studiosis Hebrææ linguæ notitiam
judicarunt Doctores Belgici, ut nullum censuerint
dignum, qui munus ecclesiasticum obiret, nisi qui in
Linguis Originalibus quoq; esset mediocriter versa-
tus. Nec absque re : namque effecerunt, ut Belgium &
omni disciplinarū genere, & Theologica eruditione,
& Hebraicæ Linguæ cognitione celeberrimis abundet
viris. Studii Hebraici necessitatem & illi in Germania
superiore constituti agnoscunt, quotquot Academia-
rum curam gerentes præter alios Professores & Lin-
guæ Hebrææ notitiâ imbutos studiosæ juventuti præ-
ficiunt.

SE-

15
SERENISSIMUM ac POTENTISSIMUM
ELECTOREM BRANDENBURGICUM, Eccle-
siarum & Scholarum Nutritium Munificentissimum,
Dominum nostrum clementissimum, studium Philo-
logiæ Sacræ maximè necessarium ducere, vel inde pa-
tet, quòd Serenitas ejus sævientibus adhuc armis, inter
quæ ut leges ita artium liberalium studia utcunque si-
lent & frigent, ad Extraordinariam Hebrææ Linguae
professionem clementissimè me vocavit. Vocationi
huic ego humillimè morem gerens à Magnifico Do-
mino Rectore & inclyto Senatu Academico in nu-
merum Professorum sum receptus. Antequam autem
lectionum publicarum faciam initium, ex recepto A-
cademiæ more proximo die Sabbathi, qui erit XIX.
Maij, Orationem præmittam. Ad quam Magnificum
Dominum Rectorem, Academiæ proceres, omniumq;
ordinum Cives officiosissimè invito. Quo impetrato
sibi me eò arctius alligabunt, ut, quæcunque ad illos
pertinere arbitrabor, omni studio & cura susci-
piam atque persequar.

Datum der Entleihung bitte hier einstempeln!

misc. 33 digitalisiert PLN: 314386882

Coll. Diss. B 129

BIBL.